

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 20.5.2005
KOM(2005) 199 lõplik

Ettepanek

NÕUKOGU OTSUS

millega antakse komisjonile juhised rahvusvahelise tuumamaterjali füüsilise kaitse konventsiooni muudatuste läbirääkimisteks

(komisjoni esitatud)

SELETUSKIRI

1. SISSEJUHATUS

Tuumamaterjali füüsilise kaitse konventsioonile (edaspidi „konventsioon“) kirjutati alla 1980. aastal ja see jõustus 1987. aastal. Konventsiooni osalised on 106 riiki ja Euroopa Aatomienergiaühendus (EURATOM).¹ Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on konventsiooni osalised.

EURATOM kirjutas konventsioonile alla 13. juunil 1980 ja ühines sellega 6. oktoobril 1991 vastavalt konventsiooni artikli 18 lõike 4 punktile a.2

Konventsiooni peamine eesmärk on füüsilise kaitse meetmete kohaldamine tuumamaterjalide rahvusvahelise transpordi ajal.

1999. aastal teatasid mitu riiki, et konventsioon ei ole piisavalt põhjalik ja vajab muutmist, peamiselt seetõttu, et see ei hõlma teatavaid füüsilise kaitse olulisi aspekte. Puudusi leiti kaitse korraldamises seoses tuumamaterjali riigisisese kasutamise ning selle hoidmise ja vedamisega. Lisaks ei ole konventsioonis pööratud piisavat tähelepanu tuumarajatiste kaitsele kuritahtlike tegude vastu. Nende probleemide lahendamiseks asutas Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) peadirektor 2001. aasta juunis konventsiooni muutmise eelnõu tehnilise ja juriidilise avatud ekspertrühma, mille ülesanne oli kaaluda konventsiooni muutmise vajadust.

Rühm kohtus Viinis kuus korda (esimene koosolek toimus 3. detsembril 2001). Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) osales kõikidel rühma koosolekutel. Rühm lõpetas oma töö 2003. aasta märtsis, esitades lõpparuande, millele oli lisatud muutmiseelnõu. See saadeti kõikidele konventsiooniosalistele, sealhulgas EURATOMi esindanud komisjonile. Esimene muutmiseelnõu sisaldas palju sulgudes punkte, milles ei jõutud arutelude käigus üksmeelele, seetõttu ei saavutatud muutmiskonverentsi kokkukutsumiseks vajalikku osaliste enamust.

2004. aasta juunis koostas 25 konventsiooniosalisest koosnev rühm Austria juhtimisel uue eelnõu konventsiooni muutmiseks. Seda uuendatud eelnõu võib nimetada konsensuslikuks tekstiks.

Peamine uuendus on see, et tuumamaterjali ja tuumarajatiste füüsilise kaitse aluspõhimõtete loetelu, mis varem esitati konventsiooni lisas, on uues eelnõus paigutatud muutmatult tekstiosasse.

IAEA sekretariaat saatis uuendatud eelnõu kõikidele konventsiooniosalistele, et algatada muutmiskonverentsi kokkukutsumise menetlus vastavalt konventsiooni artiklile 20.

---

¹ 8.11.2004 andmed.

² Nõukogu 9. juuni 1980. aasta otsus, millega kiidetakse heaks rahvusvahelise tuumamaterjali füüsilise kaitsmise konventsiooni sõlmimine komisjoni poolt, EÜT L 149, 17.6.1980, lk 0041.

Komisjon sai kõnealuse uuendatud eelnõu septembris 2004. Muutmiskonverentsi kokkukutsumiseks peab IAEA saama konventsiooni osalisriikide enamuse taotluse. Vajalik enamus saavutatakse tõenäoliselt 2005. aasta esimesel poolaastal.

2. KONVENTSIOONI MUUTMISE ETTEPANEKUD

Konventsiooni muutmise peamine eesmärk on laiendada selle kohaldamisala, mille põhirõhk on praegu tuumamaterjali rahvusvahelistel vedudel, ka tuumamaterjali riigisisesele kasutamisele, selle hoidmisele ja veole ning tuumamaterjali ja –rajatiste kaitsele sabotaaži eest. Lisaks rõhutatakse muutmiseelnõus riikide suurt vastutust seoses füüsilise kaitsega ja konfidentsiaalse teabe kaitse tähtsust. Füüsilise kaitse režiimi tugevdamiseks on teksti lisatud tuumamaterjali ja –rajatiste füüsilise kaitse aluspõhimõtete loetelu.

Konventsiooni muutmise eelnõu põhipunktid on järgmised.

Lisatud on uus *artikkel 1A*, milles määratletakse konventsiooni eesmärgid. Vastavalt konventsiooni kohaldamisala laiendamisele ajakohastatakse *artiklit 2* ning *artiklisse 1* lisatakse kaks uut terminit, „sabotaaž“ ja „tuumarajatis“.

Lisaks sätestatakse konventsiooni muudetud *artikli 2 lõikes 2* riikide vastutuse olulisus seoses füüsilise kaitsega.

Konventsiooni *artiklit 6*, mis käsitleb konfidentsiaalse teabe kaitset, täiendatakse ja ajakohastatakse kooskõlas konventsiooni kohaldamisala laiendamisega.

Lisatakse uus *artikkel 2A*, milles sätestatakse juriidilised kohustused, sealhulgas sobiva füüsilise kaitse režiimi kehtestamine, rakendamine ja säilitamine füüsilise kaitse eesmärkide täitmiseks, õigusliku ja reguleeriva raamistiku loomine ja järgimine ning pädeva asutuse või pädevate asutuste loomine ja määramine.

Samas artiklis sätestatakse juriidiline kohustus mõistlikul ja otstarbekal määral kohaldada konventsiooni lisatud tuumamaterjali ja –rajatiste füüsilise kaitse aluspõhimõtteid.

Konventsiooni tõhustamiseks sätestatakse uued koostöömeetmed, mida tuleb võtta tuumamaterjali ja –rajatise ähvardava sabotaažiohu või nende sabotaaži korral (*artikkel 5*) ning sabotaažiga ja õigusrikkumisele või salakaubaveole kaasaaitamise, nende korraldamise või juhtimisega seotud õigusrikkumised (*artikkel 7*).

3. ÜHENDUSE JA LIIKMESRIIKIDE ROLL RAHVUSVAHELISTEL KONVENTSIOONI MUUTMISE LÄBIRÄÄKIMISTEL

EURATOMi asutamislepingu artikli 101 lõikes 1 on sätestatud: “Ühendus võib oma volituste ja pädevuse piires sõlmida kokkuleppeid ja lepinguid kolmanda riigiga...”.

Ühenduse rolli ja pädevused konventsiooni raames on selgelt määratlenud Euroopa Kohus 1978. aastal:³

Lõige 21: „... (EURATOMi asutamislepingu) artikli 2 punkti e kohaselt peab ühendus „otstarbeka järelevalvega tagama, et tuumamaterjale ei kasutata muul kui ettenähtud eesmärgil“, hoolimata eesmärgist kõrvalekaldumiste olemusest ja võimaliku toimumise tingimustest; lisaks on kõnealuses asutamislepingus VII peatüki sätete kirjeldamiseks kasutatud väljendi „julgeolekumeetmed“ kohaldamisala laiem kui üksnes tuumamaterjalide kasutaja teatatud eesmärgi asendamine teisega. Asutamislepingus peetakse siinkohal silmas kõiki tuumamaterjalide kasutamiseesmärgist kõrvalekaldumisi, millega kaasneb julgeolekurisk ehk avalikkuse ja riikide eluliste huvide kahjustamise oht. Järelikult ei saa olla kahtlust, et mõiste „julgeolekumeetmed“ asutamislepingu tähenduses on piisavalt laiahaardeline, et hõlmata ka füüsilise kaitse meetmeid.“

Lõige 27: „Seetõttu on ühendus, ja üksnes ühendus, võimeline tagama, et tuumamaterjalide haldamisel kaitstakse ühenduse tasandil avalikkuse üldisi vajadusi.“

Lõige 28: „Seetõttu on just ühendus oma omandiõiguse alusel pädev ettenägematute olukordade puhul asjakohaselt tegutsema. Järelikult on ühendus kaitset vajavate materjalide omanikuna asjaosaline, niivõrd kui kavandatud konventsiooni eesmärk on toimetulek uute riskidega.“

Lõpuks järeltas kohus, et liikmesriikide osalemine konventsioonis „on kooskõlas EURATOMi asutamislepinguga ainult tingimusel, et oma pädevuste ja jurisdiktsiooni piirides on ühendus konventsiooni osaline liikmesriikidega samadel tingimustel“.

Konventsiooniga ühinedes teatas komisjon hoiulevõtjale vastavalt artikli 18 punkti 4 alapunktis c konventsiooniga ühineva liikmesriigi suhtes esitatud nõuetele, milliseid artikleid tema suhtes ei kohaldata. Teates on kirjas, et artikleid 7–13⁴ ei kohaldata ühenduse suhtes vastandina üksikutele liikmesriikidele.

4. JÄRELDUSED

Pidades silmas eespool kirjeldatud konventsiooni muudatusettepanekuid ja tsiteeritud Euroopa Kohtu lahendit, on vaja, et ühendus jätkaks täies mahus osalemist kõnealuse konventsiooni muutmise üle peetavate rahvusvaheliste läbirääkimiste protsessis, eelkõige selleks, et tagada konventsiooni sätete ning EURATOMi asutamislepingu ja sellel põhinevate teiseste õigusaktide kooskõla.

---

³ Kohtulahend 1/78, 14. november 1978, EKL 1978, lk 02151.

⁴ CPPNMI artiklites 7–13 on käsitletud kuriteo mõistet, õigusrikkujate jälitamist ja väljaandmist ning nendega seotud teemasid.

Seetõttu teeb komisjon nõukogule ettepaneku võtta vastavalt EURATOMi asutamislepingu artikli 101 lõikele 2 vastu lisatud otsus, millega volitatakse komisjoni ühenduse pädevuses olevate valdkondade piires pidama eelseisval konventsiooni muutmise konverentsil läbirääkimisi konventsiooni muudatuste üle vastavalt lisatud juhistele.

Ettepanek

NÕUKOGU OTSUS

millega antakse komisjonile juhised rahvusvahelise tuumamaterjali füüsilise kaitse konventsiooni muudatuste läbirääkimisteks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse (edaspidi „EURATOM“) asutamislepingut, eriti selle artikli 101 lõiget 2,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut⁵,

ning arvestades järgmist:

- (1) EURATOMi asutamislepingu artikli 2 punkti e kohaselt peab ühendus „tagama asjakohase järelevalve abil, et tuumamaterjale ei kasutata muul kui ettenähtud eesmärgil“.
- (2) Tuumamaterjali füüsilise kaitse konventsioonile (edaspidi „konventsioon“) kirjutati alla 1980. aastal ja see jõustus 1987. aastal. Konventsiooni osalised on 106 riiki ja EURATOM. Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid on konventsiooni osalised.
- (3) Peagi kutsutakse kokku konventsiooni artikli 20 kohane konverents konventsiooni muudatuste arutamiseks.
- (4) Euroopa Kohus⁶ on otsustanud, et liikmesriikide osalemine konventsioonis „on kooskõlas EURATOMi asutamislepinguga ainult tingimusel, et oma pädevuste ja jurisdiktsiooni piirides on ühendus konventsiooni osaline liikmesriikidega samadel tingimustel“ ja et teatavaid konventsiooni kohustusi „saab ühenduse puhul rakendada üksnes ühenduse ja liikmesriikide tihedas koostöös nii läbirääkimiste ja sõlmimise protsessi käigus kui ka võetud kohustuste täitmisel“.
- (5) Ühendus peab seega täies mahus osalema konventsiooni muutmise läbirääkimiste protsessis, eelkõige selleks, et tagada konventsiooni sätete ning EURATOMi asutamislepingu ja sellel põhineva teisese seadusandluse kooskõla,

---

⁵ ELT C ..., ..., lk ....

⁶ Kohtulahend 1/78, 14. november 1978, EKL 1978, lk 02151.

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Ainus artikkel

Komisjon peab eelseisval konventsiooni muutmise konverentsil ühenduse pädevuses olevate valdkondade piires läbirääkimisi konventsiooni muudatuste üle vastavalt käesoleva otsuse lisas esitatud juhistele.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

LISA

Läbirääkimisjuhised

Komisjon tagab läbirääkimiste käigus, et konventsiooni tehtavad muudatused on kooskõlas EURATOMi asutamislepingu ja sellel põhinevate teiseste õigusaktide põhimõtete ja sätetega.